

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ "ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΙΚΩΝ,, (Φ.Ε.Δ.Α.)

6

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ & ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ

ΥΠΟ

ΘΩΜΑ Π. ΟΥΛΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Ἦσαν δὲ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀνα-
βαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν
τῇ ἑορτῇ
Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν . . .
Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέ-
γων. Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξα-
σθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου. . . .
Ἰωάννης ΙΒ' 20—24.

ΑΘΗΝΑΙ — 1949

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΣΤΗΝ ΙΕΡΗ ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ
ΠΟΥ ΣΤΑΘΗΚΕ ΟΔΗΓΟΣ ΜΟΥ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Κύριε Πρόεδρε

Κύριοι Βουλευταὶ

Κυρίες καὶ Κύριοι

Ἐν πρώτοις ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας πρὸς τὸν Σεβαστὸν Πρόεδρον καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Παλλαδίου διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν ποῦ μοῦ ἔκαμαν νὰ μὲ περιλάβουν μετὰ τῶν ὁμιλητῶν τῆς ἐφετεινῆς περιόδου καὶ νὰ μὲ ἀξιώσουν νὰ ἀνεβῶ τὸ βῆμα αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐλάμπρυναν μὲ τὰς σοφὰς τῶν ὁμιλίας σοφοὶ Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ διαπρεπεῖς πολιτικοί. Ἡμεῖς μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν θερμὴν πίστιν εἰς τὸ Χριστιανικὸν Ἰδεῶδες καὶ τὴν αἰωνίαν καὶ ἀκατάλυτον Ἰδέαν τῆς Ἑλλάδος ἀνεβαίνουμε τὸ βῆμα καὶ θὰ προσπαθήσουμε μὲ τὰς ἀσθενεῖς μας δυνάμεις νὰ ἀναπτύξωμεν τὸ θέμα «Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας».

Ἡ διάλεξις ἐγένετο τὴν 3ην Ἀπριλίου 1949 εἰς τὴν Μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Παλλαδίου Καλλιθέας παρουσίᾳ τοῦ Α'. Ἀντιπροέδρου τῆς Βουλῆς, Βουλευτῶν, Ἀκαδημαϊκῶν καὶ ἄλλων ἀρχῶν.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ

1. Το θέμα που διαπραγματευόμεθα στη μελέτη μας αυτή, αποτελεί μια απάντησι στο βασικό ερώτημα, που θέτει ο κάθε άνθρωπος, μόλις λάβη συνείδησιν τοῦ Ἐγὼ καὶ ἀρχίσῃ νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰ ἐπιτακτικὰ προβλήματα τῆς ζωῆς του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὅλοι μας προσπαθοῦμε ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ νὰ ρυθμίσωμε τὴ ζωὴ μας ἔτσι, πὺ νὰ μπορούμε νὰ ἐπιτύχωμε μιὰ σχετικὴ ἂν ὄχι ἀπόλυτη εὐτυχία, δημιουργώντας ἓνα σχῆμα, μιὰ μορφή ζωῆς, πὺ ταιριάζει στὴν ἰδιοσυγκρασία μας, στὸ Ἐγὼ μας, μὲ ὅλα τὰ προτερρήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα. Αὐτὴ ἡ μορφή τῆς ζωῆς, αὐτὸ τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μᾶς φέρνει στὴν εὐτυχία καὶ ἄλλοτε στὴ δυστυχία καὶ τὴν καταστροφή εἶναι ἡ βᾶσις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ ἡ πραγματικὴ οὐσία τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ βασικὸ στοιχεῖο πρόκειται νὰ καθορίσωμε στὴν ἔρευνά μας αὐτὴ καὶ ἀφοῦ βροῦμε τὰ συστατικά του, τὴ ρίζα του, θὰ ἀποδείξωμε ὅτι ἡ μόνη μορφή τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς πὺ ὀδηγεῖ στὴν πραγματικὴ εὐτυχία, εἶναι ἐκείνη πὺ στηρίζεται ἐπάνω στὶς ἀλήθειες, τὶς ὁποῖες διεκήρυξε καὶ ἐπεσφράγισε διὰ τοῦ θανάτου Του καὶ τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεώς Του ὁ γλυκὺς τῆς Ναζαρέτ Διδάσκαλος καὶ ἐπραγματοποίησε διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ ἀθάνατον Ἑλληνικὸν πνεῦμα στὴν προσπάθειά του νὰ ταῦτισθῇ μὲ τὸν Θεόν, μὲ τὸν δημιουργὸν τοῦ σύμπαντος.

2. Ἀπο τῆ στιγμῆ πού ὁ ἄνθρωπος θά ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ θά λάβῃ συνείδησιν τοῦ Ἐγώ, ἀντιμετωπίζει τὰ ἑξῆς τρία βασικά προβλήματα τῆς ζωῆς : 1ον) Τὸ πρόβλημα τῆς διατηρήσεως τῆς ζωῆς, 2ον) τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως ἢ καλλιτερεύσεως τῆς ζωῆς καὶ 3ον) τὸ πρόβλημα τῆς διαιωνίσεως τῆς ζωῆς. Καὶ τὰ τρία αὐτὰ βασικά προβλήματα ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὰ ἀντικρύσῃ καὶ ἀτομικὰ καὶ ὁμαδικά, σύμφωνα μὲ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἢ ὅποια ἐκδηλώνεται καὶ συνειδητοποιεῖται μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ ὁμαδικὴν δρᾶσιν. Ἡ δρᾶσις ὁμως αὐτὴ κατὰ τὴν ὥραν τῆς δημιουργίας ἐνοποιεῖται εἰς ἓν ἐνιαῖον ὀργανικὸν σύνολον πού ἔχει τὴν ἀφειτηρίαν του εἰς τὴν ἐπίζευξιν τῆς ἀντιθέσεως Ἐνός — Ὁμάς καὶ κατευθύνεται καὶ μορφοποιεῖται ἀπὸ τὸν γενικὸν ἀνθρώπινον σκοπὸν, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν τελειότεραν του ἔκφρασιν, δημιουργεῖ ἐκείνη τὴ μορφή τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, πού τὸν βοηθεῖ εἰς τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν του. Ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης κατευθυνομένη ἀπὸ τὸν γενικὸν ἀνθρώπινον σκοπὸν τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὴν λύσιν τῶν τριῶν βασικῶν τῆς προβλημάτων. Στὸν ἀγῶνα του αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς δύο παράγοντας Χῶρον καὶ Χρόνον, μέσα εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ δρᾷ, νὰ ἀναπτύσσεται καὶ νὰ μορφοποιῆται. Διότι ὁ μὲν Χῶρος τῆς δίνει ὅλα τὰ μέσα πού χρειάζεται διὰ νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ, ὁ δὲ Χρόνος τῆς κόβει τὴ συνέχεια. Ἀγὼν διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Χώρου καὶ τοῦ Χρόνου εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία.

Καὶ ὁ μὲν Χῶρος μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ λογικοῦ, τίς ἔμφυτες τεχνικὲς δεξιότητες καὶ τὴν διαισθητικὴν ἰκανότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ξεσκε-

πάζη τὰ μεγάλα μυστικά τῆς φύσεως ποῦ τοῦ ἀποκαλύπτουν τὴν λειτουργίαν τῶν φυσικῶν νόμων κατακτᾶται καὶ τὸ χθεσινὸ ἄπειρο γίνεται πεπερασμένον. Τὸ ἄγνωστον ποῦ ἔκανε τὸν ἄνθρωπον νὰ τρέμη ἀπλώνεται μπροστά του τώρα μὲ ὅλη τὴ γοητεία ποῦ τοῦ δίνουν οἱ ἀπειρες μορφές μὲ τις ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος τὸ κατανοεῖ καὶ τὸ κάνει κτῆμα του. Τὸ χθεσινὸ χάος μορφοποιεῖται καὶ ὁ μέχρι χθές δειλὸς ἄνθρωπος νικητὴς καὶ τροποιοῦχος ἀπολαμβάνει τὰ ἔργα τῆς παντοδυναμίας του. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος πλαισιώνει τὴν ἀνθρωπίνην δραστηριότητα καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς Φύσεως, Ἄερας, Ξηρὰ καὶ Θάλασσα, ὑποχωροῦν μπροστά στὴν ἀνθρωπίνην ὁρμή, διὰ νὰ κάνουν τὸν ἄνθρωπον κύριον ὀλοκλήρου τῆς ὑδρογείου καὶ ἐπικίνδυνον ἀντίπαλον τῆς κυριαρχίας τοῦ σύμπαντος.

Ὁ χρόνος ὅμως δὲν εἶναι ὕλη, σὰν τὸ χωροδιὰ νὰ κατακτηθῇ ὕλικὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, εἶναι κᾶτι ποῦ φθείρει τὴν ὕλη, εἶναι ὁ χάρος ποῦ μὲ τὸ δρεπάνι του κόβει τὴ φυσικὴ συνέχεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὲ τὸ σταμνὶ τῆς λήθης τοῦ ἀφανίζει κάθε δημιουργία. Ὁ τρομερώτερος ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος εἶναι ὁ χρόνος καὶ στὸ πέρασμά του κάθε ἀνθρωπίνην προσπάθεια ἐκμηδενίζεται. Εἶναι πανδαμάτωρ, χλευάζει τὴν ἀνθρωπίνην παντοδυναμία καὶ δείχνει στὸν ἀλαζόνα ἄνθρωπο τὴν μικρότητα καὶ τὴν ἀδυναμία του. Αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος δὲν μπόρεσε νὰ τὸν κατακτήσῃ καὶ τὸ αἰώνιο παράπονο τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐκφράζει θαυμάσια ὁ στίχος τοῦ στασίμου τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους «Ἄϊδα μόνον φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται». Παρὰ τις ἀπελπιστικὲς κραυγὲς καὶ τις ἀποτυχίες στὴν προσράθεια γιὰ τὴν ὕλικὴν κατάκτησιν τοῦ χρόνου ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ τὸν ἀγῶνα καὶ μὲ καινούργια ὄργανα καὶ ὄπλα ἀποδύεται στὴν ἀδυσώπητη πάλη. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ μὲ τὴν

ιδιαιτέρα της φύσι βοηθάει τὸν ἄνθρωπο στὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ κατάκτησι τοῦ Χρόνου καὶ ἡ δημιουργία τῆς προσωπικότητος μετὰ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε λογικὰ ὁ Ἀρχαῖος Ἑλληνισμὸς μετὰ τὸν Πλάτωνα καὶ ἐπεσφράγισε ὁ μαρτυρικὸς σταυρὸς τοῦ Γολγοθᾶ κάνουν τὸν ἄνθρωπον κύριον τῆς αἰωνιότητος. Ὁ πανδαμάτωρ Χρόνος ἠτᾶται, τὸ φοβερό του ὄπλο ὁ Θάνατος χλευάζεται καὶ ζωὴ ἐκ τοῦ τάφου ἀνατέλλει. Θριαμβευτῆς πλέον ὁ ἄνθρωπος κύριος ὀλοκλήρου τῆς ὑδρογείου, καὶ κυρίαρχος τῆς αἰωνιότητος, στρέφεται στὴν πραγμάτωσι τοῦ γενικοῦ σκοποῦ, στὴν κατάκτησι τῆς εὐτυχίας του.

3. Ἀγὼν τραχὺς, πάλιν ἀδυσώπητος ἀναμένει τὸν ἄνθρωπο στὴν καινούργια του προσπάθεια, καὶ ὅλαι του αἱ δυνάμεις καὶ λειτουργίαι τίθενται εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀγῶνος. Ἡ παντοδύναμη λογικὴ του προσπαθεῖ νὰ βρῆ τὴ μορφή ἐκείνη τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς μέσα στὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος θὰ βρῆ τὴν τελεία του ἔκφρασι καὶ θὰ ἐπιτύχη τὴν ἐκπλήρωσι τοῦ γενικοῦ ἀνθρωπίνου σκοποῦ. Εἰς μάτην ὅμως! Ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία ἀπομακρύνεται καὶ σὰν ἀπομεμακρυσμένο ὄνειρο παραμένει διάχυτος εἰς τὰς μυθολογίας καὶ τὰς παραδόσεις τῶν λαῶν. Στὴν τραγικὴ αὐτὴ στιγμὴ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ βοηθουμένη ἀπὸ τὸ συναίσθημα γίνεται καὶ πάλιν ὁδηγὸς καὶ χάρις στὴν ἰδιαίτερη φύσιν της, κατευθύνει καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ βρῆ τὴ ρίζα καὶ τὴν προέλευσι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ βγῆ καὶ θὰ κατανοηθῆ ὁ γενικὸς ἀνθρώπινος σκοπός, ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ὁποίου ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία. Μία ματιὰ στὶς μυθολογίας καὶ παραδόσεις τῶν λαῶν τοῦ πλανήτου μας, μᾶς δείχνει τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ ἰδιαίτερα μάλιστα ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία. Σύμφωνα λοιπὸν μετὰ τὶς παραδόσεις

τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν καὶ ἰδιαίτερα τὴν Ἁγίαν Γραφὴν πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι ὁ μέγας δημιουργός, ὁ Θεός. Ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἐβγῆκε τὸ τελειότερο πλάσμα ποῦ λέγεται ἄνθρωπος καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐπῆρε τὴ μορφή, τὸ εἶναι τοῦ καὶ τὸν προορισμό τοῦ. Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία μᾶς ἀναφέρει ὅτι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴ δημιουργία ζούσε κοντὰ στὸ δημιουργό τοῦ. Ὁ Ἀδάμ ἀκούει τὴ φωνὴ καὶ τὰ βήματα τοῦ Θεοῦ στὸν Παράδεισο καὶ ὁ Τάνταλος συντρώγει μὲ τοὺς Θεοὺς καὶ παρακάθεται στὰ δεῖπνα τους. Ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ κοντὰ στὸ μέγαλο δημιουργό ἔχει εἰδυλιακὸ χαρακτήρα καὶ ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία ὁμοιάζει μὲ τὴν θείαν μακαριότητα. Ὁ γενικὸς ἀνθρώπινος σκοπὸς ἐκπληροῦται, ὁ ἄνθρωπος παίρνει τὴν τελεία τοῦ ἔκφρασι καὶ ἡ μορφή τῆς ζωῆς τοῦ εἶναι ἰδεώδης. Χαρά, μακαριότης, εὐδαιμονία συνοδεύουν τὴν ἀνθρωπίνη ζωὴ καὶ ὁ πόνος μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὸν ἰδρῶτα εἶναι ἄγνωστος.

Οἱ ὠραῖες περιγραφές τῆς Ἁγίας Γραφῆς γιὰ τὴν εἰδυλιακὴ ζωὴ τῶν πρωτοπλάστων εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ Ὀμήρου στὸ Ζ τῆς Ὀδυσσεΐας ὅπου περιγράφει τὸν κῆπο καὶ τὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου καὶ τὴν ζωὴ τῶν ἀγαπημένων εἰς τοὺς θεοὺς Φαιάκων μᾶς δείχνουν πόσον εὐτυχισμένος εἶναι ὁ ἄνθρωπος κοντὰ στὸ Δημιουργό τοῦ. Αὐτὴ ὅμως τὴν εἰδυλιακὴ ζωὴ ὁ ἄνθρωπος μόνος τοῦ, μὲ τὰ ἴδια τοῦ τὰ χέρια τὴν καταστέφει, κάνοντας κακὴ χρῆσι τοῦ μεγάλου δώρου τοῦ Λογικοῦ, ποῦ τοῦ ἔδωσε ὁ Μέγας Δημιουργός. Μὲ τὸ ὄργανο λοιπὸν αὐτό, ποῦ ὁ Θεός τοῦ τὸ ἔδωκε γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κυριαρχία τοῦ ἐπὶ τοῦ σύμπαντος μὲ τὴ βοήθειά τοῦ καὶ συμπαράστασί τοῦ, ὅπως μᾶς λέει ἡ Ἁγία γραφὴ εἰς τὴν γένεσιν ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει νὰ γνωρίσῃ καὶ ξεσκε-

πάση τὰ μυστικά ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ Μεγάλος Δημιουργὸς ἐκράτησε γιὰ τὸν ἑαυτό του. Προσπαθεῖ δηλαδή ὁ ἄνθρωπος στηριζόμενος στὸ λογικὸ νὰ κατακτήσῃ τὸν περιβάλλοντα κόσμον νὰ γίνῃ κυρίαρχός του, ἰσότημος μὲ τὸν δημιουργὸ του καὶ τέλος σφετεριστὴς τῆς δυνάμεως καὶ τῆς κληρονομίας τοῦ Θεοῦ. Πόσο ὁμως γελάσθηκε! Τὸ λογικὸ τὸν ξεγελάει καὶ ἐνῶ τοῦ ὑπέσχετο δύναμι τοῦ ἀποκαλύπτει τὴν ἀδυναμία του. Σὰν φύλλο τρέμει μπρὸς στὴ θεϊκὴ ὄργη καὶ ντροπιασμένος τρέχει νὰ κρυφθῇ, ἀνίκανος νὰ ἀντικρύσῃ τὸν παντοδύναμο δημιουργὸ του. Τί συνέβη; Τὸ ἀνθρώπινο λογικὸ, ζητῶντας νὰ κατακτήσῃ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον μὲ τὰ μεγάλα του μυστικά, κατακτᾶται ἀπ' αὐτόν, ὁ ἀνθρώπινος ἑγωῖσμός τὸν γεμίζει ἔπαρσι καὶ μέσα στὴν τρέλλα του τὸν φέρνει ἀντιμέτωπο μὲ τὸν δημιουργὸ του. Τότε ἡ ἀδυναμία του ξεσκεπάζεται καὶ ἡ ἄγνοιά του τοῦ δείχνει τὴν μικρότητα καὶ τὴν κουφότητά του. Τῇ στιγμῇ αὐτῇ ἀκούει τὴ φωνὴ τοῦ δημιουργοῦ του καὶ γεμᾶτος φόβου καὶ ντροπῆς τρέχει νὰ κρυφθῇ. Ὁ ἑγωῖσμός του, ποὺ ἔχει ἀφετηρία του τὴν πίστι στὴν παντοδυναμία τοῦ λογικοῦ του, τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὸν διώχνει ἀπὸ τὴν κανονικὴ του τροχιά καὶ τὴ μορφή τῆς εἰδυλιακῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐξυπηρετοῦσε τὸν γενικὸν ἀνθρώπινον σκοπὸν. Καὶ ἔτσι χωρὶς ὁδηγὸ πειά, μὲ μόνο ὄπλο καὶ πυξίδα τὸν ἑγωῖσμό του, ρίχνεται στὰ δίκτυα τοῦ Χάους, τῆς Ὑλῆς, ἡ ὁποία τὸν κάνει δοῦλο τῆς μὲ τὸν δυναμισμό τῆς καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ ξαναπετάξῃ πάλι κοντὰ στὸν δημιουργὸ του. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνθρώπινη πτώσις ποὺ τὴν βλέπομεν στὶς μυθολογίες καὶ τὶς παραδόσεις τῶν λαῶν καὶ πειὸ κτυπητὰ εἰς τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία μὲ τὴν ἀπομάκρυνσι τοῦ Ἀδάμ ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ

Ταντάλου. Ὁ Ἀγῶνας τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας γιὰ τὴν κατάκτησι τῆς ζωῆς καὶ τῆ δημιουργία νέας μορφῆς τῆς, προσαρμοσμένης στὶς καινούργιες συνθήκες μὲ σύμβολο τὸν ἰδρῶτα, τὸ μόχθο καὶ τὴ διαρκῆ προσπάθεια καὶ τὸ μαρτύριο τοῦ Ταντάλου καὶ τοῦ Σισύφου καὶ ἡ ταλαιπωρία τοῦ Ὀδυσσεύς μᾶς δείχνουν σὲ ὅλη του τὴ μεγαλοπρέπεια τὸ ἀνθρώπινο δράμα, τὸ ὁποῖον ἀποκορυφώνεται καὶ μορφοποιεῖται μὲ τὴ δυνατὴ σύλληψι ἑνὸς Αἰσχύλου, ἑνὸς Θεοβάντες, ἑνὸς Σαίξπηρ καὶ ἑνὸς Γκαῖτε. Ὁ Προμηθεὺς Δεσμώτης, ὁ Δὸν Κιχώτης, ὁ Ἄμλετ καὶ ὁ Φάουστ παρουσιάζουν ὀλοζώντανη τὴν εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης τραγωδίας, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος προσπαθῶντας νὰ κατακτήσῃ τὴ γνῶσι, ἀντὶ νὰ κατευθύνεται πρὸς τὴν εὐδαιμονία καὶ τὴν εἰδυλιακὴ ζωὴ τῆς πρώτης περιόδου, σπρώχνεται πρὸς τὴν δυστυχία καὶ τὴν ἀθλιότητα. Ἀγῶν, πάλη, μόχθος, ἰδρῶτας καὶ αἷμα εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς νέας ἀνθρωπίνης ζωῆς, τῆς ὁποίας ἡ μορφή εἶναι ἀνίκανη νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν γενικὸν ἀνθρώπινον σκοπὸν ποῦ ὀδηγεῖ στὴν ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία, τὴν ἀνθρωπίνη ἐντελέχεια τοῦ Ἀριστοτέλους.

4. Μέσα ἀπὸ τὸ χάος, τὸ σκοτάδι καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ξεπροβάλλουν κάπου κάπου μερικὲς σπίθες φωτός, εἶναι οἱ μεγάλοι μύσται ποῦ ὀραματίζονται τὴν ἀληθεῖα καὶ ἀποκαλύπτουν τὴ θέλησι τοῦ Μεγάλου Δημιουργοῦ. Ἡ φωνὴ τῶν Προφητῶν καλεῖ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ ἐπανέλθῃ στοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Θαλῆ, τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Αἰσχύλου καλεῖ τὸ ἀνθρώπινον γένος νὰ ρυθμίσῃ τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιταγὰς τοῦ θείου, γιὰτὶ κάθε παρέκκλισις ἀπ' αὐτὰς φέρνει τὴν τιμωρία καὶ τὴν καταστροφή. Ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ, φωνάζουν, πρέπει νὰ πάρῃ τὴ μορφή ποῦ ἐξυπηρετεῖ τὸν γενι-

κόν άνθρωπινον σκοπόν, τόν σκοπόν πού καθώρισε μέ τήν πανσοφίαν του ὁ Μεγάλος Δημιουργός καί πραγματοποιεῖται μέ τήν πιστήν τήρησιν καί ἐφαρμογήν τῶν ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένων θεϊκῶν νόμων, ἢ παράβασις τῶν ὁποίων ἐπιφέρει τήν πτώσιν καί τήν τιμωρίαν. Μέ ὁδηγούς τοὺς μεγάλους μύστας ὁ ἄνθρωπος σιγὰ σιγὰ ἀνέρχεται καί μέ τολμηρὰ πετάγματα φθάνει μέχρι τῶν αἰθερίων δωμάτων, μέχρι τῆς κατοικίας τῶν θεῶν, ἀπ' ὅπου ὁ Προμηθεὺς ἀρπάζει τὴ φωτιά καί τήν προσφέρει στοὺς ἄνθρώπους, νομίζοντας ὅτι μέ τὸ μυστικὸ αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος θὰ κερδίση τὴν εὐτυχία του. Γελάσθηκε ὅμως! Ἡ φωτιά ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο τὴ δύναμι νὰ δίνη μορφή στὴν ὕλη καί νὰ τὴν δαμάζη, χωρὶς ὅμως νὰ ξεφεύγη τὴν ἐπίδρασί της καί τὸ δυναμισμό της, ὁ ὁποῖος τὸν κάνει Ἐγωῖστή καί τὸν ὁδηγεῖ ἄλλη μιὰ φορά στὴν πτώσι. Ἡ θυσία τοῦ Προμηθέως, πού ἔχει πηγὴ τῆς τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπο καί σκοπὸ τῆς τὴν ἀνθρώπινη ἀνόρθωσι καί λύτρωσι, στέκεται ἀνίκανη νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπο κοντὰ στὸ δημιουργό του καί νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ δημιουργήσῃ τὴ νέα μορφή τῆς ζωῆς, πού θὰ τοῦ φέρῃ τὴν εὐτυχία του. Ἡ φωτιά γίνεται αἰτία νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς, νὰ κατακτηθῇ ἡ ὕλη, ἡ ὁποία μέ τὴν κατάκτησι τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀθλιότητα καί τὴ δυστυχία. Ἀρρώστιες, πεῖνα, μόχθος, ἰδρῶτας, αἷμα, πόλεμος, ἀθλιότης εἶναι οἱ καρποὶ τῆς ἀνθρωπίνης προσπαθείας. Μέσα ἀπὸ τὴν κόλασιν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ὁ ἄνθρωπος Ἐγωῖσμὸς, πού ἔχει ἀφετηρίαν τοῦ τὸ ἀνθρώπινο λογικὸ, τὸ ὁποῖο στὸν ἀγῶνα του γιὰ τὴν κατάκτησι τῆς ὕλης τροχίζεται καί γίνεται τόσο ὑπερτροφικὸ ὥστε νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἀνθρώπινο Ἐγὼ παντοδύναμο, ἱκανὸ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴ θεϊκὴ δύναμι, ξεχύνεται καμ-

μιά άχτίδα θείου φωτός για να δείχνη στο δυστυχισμένο πλάσμα που λέγεται άνθρωπος ότι του κάκου αναζητάει με το λογικό να βρῆ το δρόμο της εὐτυχίας. Ἡ θυσία του Σωκράτους, τῆς Ἰφιγενείας καὶ τῆς Ἀντιγόνης ἐπιδιώκουν τὴ δημιουργία μιᾶς νέας μορφῆς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς που θὰ ἔχη για βάρη της τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν Ὁμάδα που λέγεται Ἔθνος κατὰ τὴν Ἰφιγένειαν, Κράτος κατὰ τὸν Σωκράτη καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν συνάνθρωπον γενικὰ κατὰ τὴν Ἀντιγόνην με τὸν στίχον «οὔτοι συνέχθην ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν». Τὸ ἀνθρώπινο λογικὸ που δημιουργεῖ τὸν ἀνθρώπινο Ἐγωϊσμό σιγὰ σιγὰ ὑποχωρεῖ καὶ παραχωρεῖ στὴν ἀρχὴ δειλὰ καὶ ἀργότερα πειὸ σταθερὰ τὴν θέσι του στὸ ἀνθρώπινο συναίσθημα.

Τὴν πάλῃ αὐτὴ τὴ βλέπει κανεὶς ὀλοκάθαρα στὸ δράμα τοῦ Σοφοκλέους Ἀντιγόνη, ὅπου ἡ ἥρωϊς Ἀντιγόνη ἐκπροσωποῦσα τὸ ἀνθρώπινο συναίσθημα νικᾷ τὸν ἐκπρόσωπο τῆς Λογικῆς καὶ τοῦ Ἐγωϊσμοῦ Κρέοντα. Παρὰ τὴν δραματικὴν ὁμῶς αὐτὴν πάλῃν μεταξὺ λογικοῦ καὶ συναισθήματος, Ἐγωϊσμοῦ καὶ Θυσίας ὁ Ἀρχαῖος Ἑλληνισμὸς τὸ περισσότερο βάρη τὸ ἔρριξε στὴν καλλιέργεια τοῦ Λογικοῦ, αὐτὸ ἐκαλλιέργησε, αὐτὸ ἐθεοποίησε καὶ με αὐτὸ ἐζήτησε νὰ κερδίση τὴ ζωὴ καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὴν τελεία της μορφῆς, τὴ μορφὴ που ὁδηγεῖ στὴν τελεία ἀνθρωπίνῃ ἔκφρασι, τὴν εὐδαιμονία καὶ ἐντελέχεια. Ὁ Σωκράτης, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ τραγικοὶ Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης ἔχουν πίστι στὸ ἀνθρώπινο λογικὸ καὶ με αὐτὸ ἐπιδιώκουν νὰ βροῦν τίς τελειότερες μορφές τῆς Ἀτομικῆς καὶ Ὁμαδικῆς Ἀνθρωπίνῃς Ζωῆς καὶ τοὺς τελειότερους ἀνθρωπίνους τύπους.

Δυστυχῶς ὁμῶς οὔτε ὁ Ἀρχαῖος Ἑλληνισμὸς με τὴν θεοπίησιν τῆς Λογικῆς καὶ τὴν δη-

μιουργίαν τῶν τελείων λογικῶν μορφῶν τῆς ὁμαδικῆς καὶ ἀτομικῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς οὔτε ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ μὲ τὴν βίβλον καὶ τοὺς προφῆτας κατῴρθωσαν νὰ βροῦν τὸν τέλειον τύπο τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τῆς ζωῆς ποὺ θὰ ἔχη τὴν ἀρχὴν τῆς στὸ μεγάλο δημιουργὸ καὶ τὸ τέλος τῆς στὴν ὁμοίωσι καὶ τὸν ταύτισμό μὲ τὸ Θεό. Παρὰ τὰς προσπάθειας καὶ τὸν μόχθον τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἰσραὴλ ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ σὰν ἀπομακρυσμένο ὄνειρο καὶ ἓνας διάχυτος πόθος στὶς μυθολογίας καὶ παραδόσεις τῶν λαῶν. Ἡ πραγματοποίησις τῆς δὴν εἶναι ἔργον τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς οὔτε δημιουργός τῆς εἶναι ὁ ἀνθρώπινος Ἐγωϊσμός. Ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία ἀλλοῦ ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς καὶ ἄλλη ἀνθρωπίνη λειτουργία χρησιμεύει ὡς βᾶθρον τῆς.

5. Μία καινούργια δύναμις εἶναι προωρισμένον νὰ δείξῃ στὸ ἀνθρώπινον γένος τὸ δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὴν πραγματικὴ εὐτυχία κοντὰ στὸ Μεγάλο Δημιουργό, στὴν πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ξεκίνησε καὶ στὴν ὁποία θὰ καταλήξῃ ἀφοῦ ἐξαγνισθῇ, ὁμοιωθῇ καὶ ταυτισθῇ μὲ τὸν χορηγὸν τῆς ζωῆς. Ἡ δύναμις αὐτὴ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸν Χριστιανισμόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὶς ἀλήθειες, ποὺ διεκήρυξε ὁ Μέγας τῆς Ναζαρέτ Διδάσκαλος καὶ ἐπεσφράγισε ὁ μαρτυρικὸς σταυρὸς τοῦ Γολγοθᾶ, ἐκτύπησε τὸν ἀνθρώπινον Ἐγωϊσμόν, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ μῖσος καὶ τὴν καταστροφὴ καὶ ἔθεσε ὡς βᾶσιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν θυσίαν, τὴν πηγὴν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. Ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν θυσίαν, εἶναι τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ βᾶσις τῆς θρησκείας τοῦ γλυκυτάτου Ναζωραίου καὶ τὴν πραγμάτωσιν τῆς ἐπιδιώκει κάθε πραγματικὰ χριστιανικὴ ψυχὴ. Κάτω ἀπὸ τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς τῆς ἀγάπης

καὶ τῆς θυσίας ὁ ἀνθρώπινος Ἐγωϊσμός συν-
τρίβεται, τὸ παντοδύναμο λογικὸ συναισθάνε-
ται τὴν ἀδυναμία του καὶ κάτω ἀπὸ τὰ ἐκπλη-
κτα μάτια τῆς ψυχῆς ἀποκαλύπτεται ὁ Χορηγὸς
τῆς ζωῆς, τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ Ἀρχὴ καὶ τὸ Τέλος.
Τὸ θεῖο ὄραμα, ἡ ὄπτασία ποὺ φέρνει τὸ πλά-
σμα κοντὰ στὸ δημιουργό του, δείχνει τὸ δρόμο
γιὰ τὴν ἀνθρώπινη λύτρωσι, ποὺ ἐπισφραγίζεται
μὲ τὴν κλῆσιν τοῦ Σαοῦλ καὶ τοῦ Κωνσταντί-
νου. Τὸ ἄστρον τῆς Βηθλεέμ δείχνει τὸ δρόμο
στοὺς Μάγους τῆς Ἀνατολῆς νὰ βροῦν τὸν
ἀληθινὸ θεό, ὁ Ἰορδάνης ξεπλένει τὸν ἀνθρώ-
πινο ρύπο, ποὺ εἶναι γνωστός ὡς προπατορικὸ
ἀμάρτημα καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Γολγοθᾶ μὲ τὴν
λαμπροφόρον ἀνάστασιν ταυτίζει τὸν ἀνθρω-
πον μὲ τὸν δημιουργόν του.

Ἐκεῖ κοντὰ στὸ δημιουργό του ξαναβρίσκει
ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτό του, τὴ ρίζα του, τὸν
πραγματικὸ του σκοπὸ, καὶ ἐπιτυγχάνει τὴν τό-
σον ποθουμένην εὐδαιμονίαν, ἢ ὁποῖα ταυτίζε-
ται μὲ τὴν θεῖαν μακαριότητα. Ἡ ζωὴ του ξα-
ναπαίρνει εἰδυλιακὸ χαρακτήρα καὶ ἡ καθημε-
ρινὴ μὲ τὸ δημιουργὸ ἀναστροφή, τοῦ ξαναδίνει
τὸ ἀπολεσθὲν ἀρχαῖον κάλλος. Γιὰ νὰ φθάσῃ
ὁμοῦς ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀγαπήσῃ, νὰ
ἀγαπήσῃ τόσο ποὺ νὰ φθάσῃ στὴ θυσία, στὴ
θυσία ποὺ ἐξουδετερώνει τὸ Ἐγὼ καὶ παρα-
λύει τὸ λογικόν, γιὰ νὰ ἀφήσῃ ὡς ρυθμιστὴ τῆς
ἀνθρωπίνης ζωῆς τὸ συναίσθημα. Τὸ συναίσθημα
εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἀποκαλύπτει τὸ Θεὸ στὸν ἄν-
θρωπο, καὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ στηρίζεται τὸ ὅλο
οἰκοδόμημα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ποὺ ἐκ-
φράζεται μὲ τὸ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
ἑαυτὸν καὶ τὸ ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Τὸ
Χριστιανικὸ κήρυγμα θεμελιωμένο γερὰ ἐπάνω
στὸ ἀνθρώπινο συναίσθημα. ποὺ ὁδηγεῖ τὸν ἄν-
θρωπο πειὸ κοντὰ στὴ ρίζα του, καὶ στὸν ἴδιον
τὸν δημιουργό του, κτυπάει ἀλύπητα τὴν πολι-

τική, κοινωνική, οικονομική και θρησκευτική κατάσταση της εποχής εκείνης, ή όποια στηριγμένη επάνω στην λογική που την είχε θεοποιήσει ο 'Αρχαίος 'Ελληνισμός με τις πνευματικές του κορυφές είχε δημιουργήσει με τον υπερφίαλον έγωισμόν μιὰ ζωή χαώδη και τραγική, που ο άνθρωπος πόνος και ή ανθρώπινη δυστυχία έπαιρναν την πειδ έντονη έκφρασι μέσα στους έκφυλισμούς τους έξτρεμισμούς και τις χυδαιότητες. 'Ο 'Απόστολος Παύλος στις διάφορες έπιστολές του μᾶς περιγράφει τὸ κατάντημα τῶν ανθρώπων τῆς εποχῆς εκείνης, οί όποιοι, για νά ικανοποιήσουν τὸ αίσθησιακὸ 'Εγὼ τους δέν παρέλειπαν κάθε εἶδους ἀκολασίαν και ἀτίμωσιν. Τὸ κτύπημα ἦταν δυνατό, τὸ οἰκοδόμημα τοῦ 'Αρχαίου κόσμου κλονίζεται ἀπὸ τῆ βάσι του και σιγὰ σιγὰ σωριάζεται για νά ἀνεγερθῆ ἀπὸ τὰ εῤείπια ὁ καινούργιος κόσμος, τὸ καινούργιο Χριστιανικὸ οἰκοδόμημα. 'Η Διδασκαλία τοῦ διδασκάλου τῆς Ναζαρέτ ξαπλώνεται και οί ψαράδες τῆς Γαλιλαίας ἐξευτελίζουν τὴν ἀνθρώπινη σοφία και δείχνουν τὴν γυμνότητα τῆς θεοποιηθείσης ἀνθρώπινης λογικῆς. Τὸ καινούργιο κήρυγμα δίνει μορφήστῃ χαώδη ἀνθρώπινη ζωή και ὑπόσχεται τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀνθρώπινης εὐδαιμονίας που θὰ τὴν φέρει ὁ ταυτισμὸς με τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀνθρώπου στὴν πρώτη του ἀφετηρία, που δέν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ θρόνο τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ. 'Η εἰδυλιακὴ ζωή τοῦ παραδείσου ξανανοίγει τὴν ἀγκαλιά της για νά δεχθῆ τὸν παραπλανηθέντα ἄνθρωπον και ὁ προσφερθεῖς ὡς λύτρον ἀντὶ πολλῶν υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξαγοράζει τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὴν κατάραν τοῦ νόμου. "Όλα προοιωνίζονται τὴν ἀνθρώπινη λύτρωσι και ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ Κόσμου τούτου, θεωρεῖται γεγονός τετελεσμένον. 'Ο ἀνθρώπινος πόνος σιγὰ -σιγὰ παραχωρεῖ τὴ θέσι του στὴν ἀνθρώπινη χαρά, που

έρχεται από την έλπίδα τής σωτηρίας, και ό άνθρωπος Έγωϊσμός έξουδετεροϋται από την άπεριόριστη άγάπη και τον πόθο τής θυσίας για τή σωτηρία τών άλλων.

6. Και ένώ όλοι περιμένουμε έπειτα από τον τρομερό σεισμό, τον σεισμό που μετέβαλε σε έρείπια όλες τις άρχαϊες άξίες, ή ανθρώπινη ζωή να πάρη την καινούργια της μορφή, τή μορφή τή Χριστιανική, εκείνη που διεκήρυξε επί του σταυρου του Γολγοθα ό υιός του Θεου και άπεκάλυψε ή λαμπαδοφόρος Άνάστασις Του βλέπομε και πάλι τον άνθρωπινο πόνο να ξαπλώνεται και τον άνθρωπινο Έγωϊσμό συντροφευμένο από την ανθρώπινη λογική να καταπλημμυρίζη και πάλι την ανθρώπινη ψυχή και να απομακρύνη τó πλάσμα από τó δημιουργό του. Ό άνθρωπιнос Έγωϊσμός άκολουθούμενος από όλες τις άσθρώπινες κακίες μετά τó πρώτο κτύπημα συνέρχεται, και έπειδή δέν άντέχει εις την κατά μέτωπον επίθεσιν τής άγάπης και τής θυσίας, που συνοδεύονται με την άπόλυτη πίστι, προσποιείται τον ήττημένο και με όλας τās σκοτεινάς και καταστροφικάς του δυνάμεις, έτοιμάζει μιάν άνευ προηγούμενου ύπουλον και μέχρις έσχάτων επίθεσιν. Τό ψευδος και ή ύποκρισία, ή παραποίησης και ή έκμετάλλευσις τών πάντων εΐναι τά νέα όπλα με τά όποΐα τó άνθρωπινο λογικό αντιτάσσεται στις μεγάλες άλήθειες τής Άγάπης και τής Θυσίας. Οί αίσθησιακές απολαύσεις και ή ύλική ζωή ξαναγίνονται τó κέντρον τής ανθρωπίνης προσπάθειας και οί έκφυλισμοί οί έκκεντρισμοί και αί χυδαιότητες ξαναμολύνουν τον δια τής θυσίας του Θεανθρώπου έξαγνισθέντα άέρα. Τό πνεϋμα του κακού που έχει άφετηρία του τον άνθρωπινο Έγωϊσμό και πηγή την ανθρώπινη λογική που εΐχε φέρει παλαιότερα την ανθρώπινη πτώσι, έκμεταλλεϋόμενο την άνοχη και την άνωτέ-

ρότητα τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας κατορθώνει μὲ τὰ δόλια μέσα νὰ κυριαρχήσῃ ἐπὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, νὰ κατακτήσῃ τὴν κληρονομίαν τοῦ Χριστοῦ, νὰ πνίξῃ τὴν φωνὴν του, καὶ νὰ παραλύσῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀγαθοεργοῦ ἀναμορφωτικῆς ἐπιδράσεως τῆς διδασκαλίας Του ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἀπεστέρησε κοινωνικῶς τὸν Χριστιανισμὸν τῆς ἀναμορφωτικῆς του δυνάμεως, ἐξεμηδένισε ὅλους τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς καὶ ἐσταύρωσεν οὕτως εἰπεῖν ἐκ νέου τὸν ἀναστάντα Χριστόν.

7. Πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν ὅλην μορφήν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὴν διέπλασαν αἱ τρεῖς μεγάλαι δυνάμεις Ἑβραϊσμός, Ἑλληνισμός καὶ Ρωμαϊσμός. Ὁ ἐκδικητὴς καὶ τιμωρὸς θεὸς τῶν Ἑβραίων Γιεχωβά μὲ τὸν δεκάλαγον τοῦ Μωϋσέως καὶ τὴν βίβλον ῥυθμίζει τὴ μορφήν τῆς ζωῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους. Τὸ Δωδεκάθεον τοῦ Ὀλύμπου μὲ τὴν γεμάτην χάριν Ἑλληνικὴ μυθολογία κατευθύνει τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν πρὸς μορφὰς ἀνώτερες, μορφὰς ποὺ τίς δημιουργεῖ στὴν ἀρχὴ ἕνας ἀρμονικὸς συνδυασμὸς λογικῆς καὶ συναισθήματος μὲ κατεύθυνσι πρὸς τὴν Ἰδεώδη Ζωὴ καὶ ποὺ ἀργότερα μὲ τὴν θεοποίησιν τῆς λογικῆς ἐδημιούργησε τὴν ἀμφιβολία καὶ τὸν σκεπτικισμὸν γιὰ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν κρίσιν μὲ τὰ γνωστὰ παθήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ Ρωμαϊκὸν Πάνθεον μὲ τὴν ἀνεξιθρησκείαν του καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἐγὼ γιὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ὁποῖου ἀναπτύσσεται ἡ ὠφελιμιστικὴ ἀντίληψις τῆς ζωῆς φέρνει στὴν ἐπιφάνειαν τὴν καθαρὴν αἰσθησιακὴν ζωὴν μὲ ὅλες τὰς χυδαιότητες, τοὺς ἐκφυλισμοὺς καὶ τὰς ἐκκεντρικότητας ποὺ μᾶς περιγράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Αὕτῃ τῇ μορφῇ τῆς ζωῆς καλεῖται ὁ Χριστιανισμὸς νὰ ἀντικαταστήσῃ, ζωὴ θεμελιωμένη σὲ χιλιετηρίδων συνήθειες,

ζωή που ικανοποιεῖ προσωρινές αισθησιακές ἀπολαύσεις, ζωή που στηρίζεται γερὰ στὴν πολιτική ἐξουσία ἢ ὁποῖα μὲ τοὺς γραπτούς καὶ ἀγράφους νόμους καὶ τὰ συμφέροντα που ἐδημιούργησε καθίσταται παντοδύναμος ἐπηρεάζουσα καὶ κατευθύνουσα τὰ πάντα. Μὲ αὐτὴν ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔρχεται σὲ κατὰ μέτωπον ἐπίθεσιν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν παντοδυναμίαν τῆς ζητᾷ μὲ τὴν ψυχικὴν ἀνάτασιν νὰ τὴν κατευθύνῃ πρὸς τὸ Χριστιανικὸ Ἰδεῶδες. Τὰ λόγια τοῦ θεανθρώπου ἢ Βασιλεία ἢ ἐμὴ οὐκ ἔστι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, κατευθύνουν τὸ ὄλο χριστιανικὸ κίνημα, τὸ ὁποῖον παραμελῶντας τὴν κοσμικὴ ἐξουσία τίθεται ὑπ' αὐτὴν καὶ ἀναγκάζεται νὰ προσαρμοσθῇ στὶς ἐπικρατοῦσες συνθῆκες κάνοντας διαφόρους συμβιβασμούς οἱ ὁποῖοι τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀχρεῖαν ἐκμετάλλευσιν καὶ παραποίησιν μὲ τὴν δημιουργίαν μιᾶς τυπολατρείας γεμάτης ἀντινομίας καὶ ἀντιθέσεις καὶ μιᾶς ἱεροσύλου ἀπάτης. Ἐν ὀνόματι τῆς θείας Διδασκαλίας Του διαπράττονται ἀνήκουστα ἐγκλήματα καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς λαμβάνουν χώραν ὄλα τὰ ὄργια καὶ αἱ ἀσχημῖαι. Ἡ λογικὴ καὶ τὸ ἐγὼ στραγγαλίζουν τὸ συναίσθημα καὶ ὄλο τὸ Ρωμαϊκὸ οἰκοδόμημα μὲ τὸ περίφημον Ρωμαϊκὸν Δίκαιον ἐξακολουθεῖ νὰ ρυθμίζῃ τὴν κοινωνικὴ, πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Ὁ Ἕλληνισμὸς στὴ μάχη του ἐναντίον τοῦ Ρωμαϊσμοῦ χάνει τὴ χάρη του καὶ τὴ δροσιά, που ἀποπνέει ὁ Ἕλληνικὸς ἀνθρωπισμὸς δημιούργημα τῆς ἐμφύτου καλλιτεχνικῆς διαθέσεως τῶν Ἑλλήνων, που ἔχει πηγὴ του ἓνα πλούσιο συναισθηματικὸ κόσμο, καὶ σιγὰ σιγὰ παραχωρεῖ τὴ θέση του στὴ στυγνὴ καὶ αὐστηρὴ Ρωμαϊκὴ λογικὴ που ἐκφράζεται μὲ τὸν ἄφθαστο Ἐγωϊσμὸ καὶ τὴν πρακτικὴ Ὁφελιμιστικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς που ὠδήγησε στὸν ἐκφυλισμὸ καὶ τὴν κατάπτωσι.

8. Ἐφ' ὅσον τὸ ἄστρον τῆς Ρωμαϊκῆς Κυριαρχίας μεσουρανεῖ ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπηρετεῖ τὰ Ρωμαϊκὰ ὄνειρα τῆς κοσμοκρατορίας καὶ δίδει τὸ πνευματικὸ ὕλικὸ μέ τὸ ὁποῖον ἡ Ρώμη ζητάει νὰ ἀλυσσοδέσῃ ὅλον τὸν κόσμον. Τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα προσαρμοσμένο στὶς Ρωμαϊκὰς συνήθειας καὶ ἀνάγκες ἀναγκάζεται κάτω ἀπὸ τὴ βία τοῦ Ρωμαϊκοῦ Imperium νὰ ὑποστῇ τέτοια μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσι ὥστε νὰ χάνῃ ὅλη του τὴ δημιουργικὴ πνοὴ καὶ τὴν ἀγαθοποιό του ἐπίδρασι γιὰ τὴν καλλιτέρευσι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ὁ σεισμὸς ὅμως τοῦ Γολγοθᾶ ποὺ σώριασε ὅλες τὶς παλῆς ἀξίες καὶ μετέβαλε σὲ ἐρείπια δημιουργήματα χιλιετηρίδων δὲν ἀφήνει ἀνέπαφο καὶ δημιούργημα τῆς Ἐγωϊστικῆς, στυγνῆς καὶ αὐστηρᾶς Ρωμαϊκῆς Λογικῆς. Τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα ποὺ χρησιμεύει γιὰ βᾶσι του, νοιώθει τὴ στενὴ του συγγένεια μὲ τὶς Χριστιανικὰς ἀλήθειαι, μὲ τὰ κηρύγματα τοῦ διδασκάλου τῆς Ναζαρέτ, διαπιστώνει τὴν πλάνη του στὴν ἀναζήτησι τῆς ἀλήθειας καὶ ἔκπληκτο βλέπει μπροστὰ στὰ μάτια του, ὁ Σαοὺλ νὰ τοῦ ξεσκεπάσῃ τὸν ἄγνωστο θεὸ, τὸ θεὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας. Ἡ λογικὴ τὴν ὁποῖαν ἐθεοποίησε καὶ πάνω στὴν ὁποῖα στηρίχθηκε γιὰ νὰ βρῇ τὸ θεὸ ἀποδεικνύεται ἓνας κακὸς ὁδηγός, ἓνας πλάνος πρὸς γεμίζει τὰ ἀνθρώπινα πνευμόνια Ἐγωϊσμὸ καὶ ὁδηγεῖ στὴν ἀνθρωπίνην πτώσι. Τὸ συναίσθημα ποὺ ἦταν σύμφυτο μὲ τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ, καὶ παραμελήθηκε σ' ὅλη τὴν προηγούμενη περίοδο ἀφήνοντας δειλὰ νὰ χύνωνται κάπου κάπου ὅλα ἐκεῖνα τὰ μαργαριτάρια τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ ποὺ παίρνουν τὴν ἐμφάνισίν τους μὲ τὶς μεγάλες θυσίαι τοῦ Προμηθέως, τοῦ Σωκράτη, τῆς Ἰφιγενείας καὶ τῆς Ἀντιγόνης καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἡρώων τοῦ Ἑλληνικοῦ πανθέου ξυπνάει ἀπότομα ἀγκαλιάζει τὶς χριστιανικὰς ἀλήθειαι

και ξαναρρίχνεται στην πάλη για τη δημιουργία του τελειότερου τύπου της ανθρωπίνης ζωής. Ἑλληνισμός και Χριστιανισμός Λογική και συναίσθημα, ενώνονται, σφιχταγκαλιάζονται και ο ένας βοηθεῖ και συμπληρώνει τὸν ἄλλον. Ἡ Ἀντίθεσις ἐπιζευγνύεται και ἡ βάσις της καινούργιας μορφῆς της ὁμαδικῆς και ἀτομικῆς ανθρωπίνης ζωής ἀποτελεῖ ἕνα ἀμάλαμα που τὸ στεφανώνουν τὰ διαμάντια της ἀγάπης, της θυσίας και της λογικῆς ἐκείνης που δὲν κατευθύνεται για τὴν δημιουργία του ἀνοήτου ἐγωῖσμοῦ, του ἐγωῖσμοῦ που ἀντιστρατεύεται τὴν πηγὴ της ζωής, ἀλλὰ ἐκείνης ἡ ὁποία ὀδηγεῖ κοντὰ στο θρόνο του Μεγάλου Δημιουργοῦ και τίθεται στην ὑπηρεσία του ἀνθρώπου για νὰ βρῆ τὴν ἀλήθεια, τὸ θεό, τὴν πραγματικὴ εὐτυχία, τὴ θεία μακαριότητα.

9. Ἔτσι Χριστιανισμός και Ἑλληνισμός ἔπειτα ἀπὸ τὸ ὄραμα του Μ. Κωνσταντίνου θέτουν τὰς βάσεις της Βυζαντινοχριστιανικῆς ζωής, μιᾶς ζωής, που ζήτησε νὰ ἀντιγράψῃ τὸ οὐράνιο πρότυπο και στο ἐσωτερικὸ βάθος και στην ἐξωτερικὴ φανταστικὴ λαμπρότητα. Και ἔτσι τὸ Βυζάντιον γίνεται ὁ δημιουργὸς της προτύπου Χριστιανικῆς ζωής, ἡ ὁποία με τὸ ἐσωτερικὸ στις ἀρχές βάθος και τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα μαγνητίζει ὅλους τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς και τοὺς ἐκχριστιανίζει. Και πάλιν ὁμως οἱ σκοτεινές δυνάμεις δὲν σταματοῦν και ἐδῶ τὸ φθοροποιὸν ἔργον τους, ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐπίδρασις, που ἐκφράζεται με τὴν ὄλη ὀργάνωσις της πολιτικῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ και στην Ἀνατολὴ νὰ ρυθμίζει τὴν κοινωνικὴ, οἰκονομικὴ και πολιτικὴ ζωὴ, στρέφει τὸν ῥοῦν και πάλιν πρὸς τὴν θεοποίησιν της λογικῆς, ἡ ὁποία με τὶς ἀπατηλές ἐλπίδες και τὰ κοῦφα ὄνειρα ξανασπρώχνει τὸν ἀνθρωπο στὸν κοῦφο και ἀνόητο Ἐγωῖσμό, σὲ σημείον που ἡ ζωντανή

καὶ δημιουργικὴ Χριστιανικὴ πίστις νὰ μεταβάλλεται σὲ μιὰ κοινὴ τυπολατρεία γεμάτη ἀντινομίες καὶ ἀντιθέσεις καὶ σὲ μιὰ ἄγωνα καὶ ἀνόητη λογοκοπία. Οἱ Χριστιανικὲς ἀλήθειες δὲν ἔχουν πειὰ τὴ δύναμι νὰ ρυθμίζουν τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὴ χρωματίζουν μὲ τὸ ἄγνὸ καὶ καθαρὸ χριστιανικὸ χρῶμα, ἀλλὰ σὰν ξεθωριασμένες ἀξίες χωρὶς δύναμι καὶ δημιουργικὴ πνοὴ περιορίζονται μόνον σὲ μιὰ ἄτονη καὶ τυποποιημένη ζωὴ χωρὶς χρῶμα καὶ ἔκφρασι, χωρὶς τόνο καὶ ζωντάνια, χωρὶς χριστιανικὸ βάθος καὶ πραγματικὴ χριστιανικὴ πίστι. Ὁ ἐξωτερικὸς τύπος ἀποτελεῖ τὸ Κέντρον τῆς Θρησκευτικῆς Λατρείας καὶ ἡ ὄλη προσπάθεια τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας στρέφεται εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν πομπωδεστέραν καὶ μεγαλοπρεπεστέραν ἐμφάνισιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἡγετῶν, δίνοντας ἔτσι μιὰ ἀνώτερη μορφή τῆς πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, πού ἔχει γιὰ βάσι τῆς τὸν ἀνόητο ἀνθρώπινον Ἐγωϊσμό, ὁ ὁποῖος κυριαρχεῖ στὸ βάθος κάθε ἐκδηλώσεως κεκαλυμμένος μὲ μιὰ λεπτὴ καὶ ἀραχνοῦφαντη Χριστιανικὴ τυπολατρεία. Ὁ ἀνθρώπινος Ἐγωϊσμός παρασύρει καὶ πάλι τὸν ἄνθρωπο καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἀληθειῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως λαμβάνουν χώραν τὰ μεγαλύτερα κακουργήματα πού ἐγνώρισε ὁ κόσμος. Οἱ σκοτεινὲς δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς κυριαρχοῦν καὶ τότε πάλιν, καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς θρησκείας τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας ἀρκούμενοι εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους μεταβάλλουν τὴν θρησκείαν εἰς ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν μὲ τὰ γνωστὰ συγχωροχάρτια, ἱερόσυλον ἀπάτην καὶ ἄνευ νοήματος τυπολατρείαν. Ἡ κατάστασις αὕτη ὀδηγεῖ στὴν καταστροφὴ καὶ γρήγορα τὴ φωνὴ τοῦ Χριστιανοῦ Ἱερέως τὴν ἀντικαθιστᾷ ἡ φωνὴ τοῦ Χότζα καὶ τὸ μαχαίρι τοῦ Ἀγαρηνοῦ.

10. Περίοδος καθάρσεως, μετανοίας καὶ συν-

τριβῆς! Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, βλέπει τὸ σφάλμα του καὶ οἱ πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ἡγέται του πληρώνουν μὲ τὸ κεφάλι τους τὴν ἀπομάκρυνσίν τους ἀπὸ τὶς χριστιανικὲς ἀλήθειες. Ἡ ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας θέτει ὑπὸ δοκιμασίαν τὴν μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἀλώσεως τυπολατρείαν καὶ κάτω ἀπὸ τὸν κνουτον τοῦ κατακτητοῦ ὁ παρανοημένος Ἑλληνισμὸς καὶ ὁ τυποποιημένος χριστιανισμὸς, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κάθαρσιν τὴν συντριβὴν καὶ τὴν περισυλλογὴν ξαναπαίρνουν τὴν παλαιὰ τους λαμπρότητα καὶ μὲ τὴν λάμψιν τους τραβᾶν κοντά τους τὶς ψυχὰς τῶν ἐξαθλιωμένων ραγιαδῶν γιὰ νὰ τοὺς δείξουν τὸ δρόμο πρὸς τὸ Ἑλληνοχριστιανικὸ Ἰδεῶδες, τὸ Ἰδεῶδες τῆς μεγάλης δημιουργίας, τῆς δημιουργίας ποὺ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα μὲ τὰ τολμηρὰ του φτερουγίσματα φανερώνει τὸ θρόνον τοῦ Θεοῦ καὶ γίνεται ὁμόθρονον μὲ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ κρεμασθέντα Θεῖον Λόγον. Τὸ παράδειγμα τῆς μεγάλης θυσίας καὶ ἡ ἀπόλυτοςπίστις στὴ θεία δικαιοσύνη ξεσηκώνουν καὶ χαλυβδώνουν τὴν ἐξαθλιωμένη μέχρι χθὲς λόγω τῆς πτώσεως ψυχὴ τῶν ραγιαδῶν καὶ τοὺς ὀδηγοῦν σὲ πράξεις καὶ ἐκδηλώσεις ποὺ προκαλοῦν τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν συμπόνια ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. Μιὰ καινούργια ζωὴ ξεπετιέται καὶ μὲ τὴ μορφή καὶ τὸ χρῶμα της ὑπόσχεται ὅτι θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν ποθούμενη ἀνθρωπίνην εὐτυχία. Τὸ ἔθνος καὶ ἡ θρησκεία ἡ πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ τὶς ἀλήθειες ποὺ ὄπεκαλύφθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκεῖνες ποὺ διέπλασε ἡ ἱστορικὴ μνήμη κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν αἰώνων μεταξὺ τῶν ἀλληλοδιαδεχομένων γενεῶν δημιουργοῦν τὴ νέα μορφή τῆς ζωῆς, ποὺ ἐκφράζεται στὶς δύο λέξεις Χριστιανὸς καὶ Ἕλλην. Νὰ τὸ σύνθημα μὲ τὸ ὁποῖον ὁ ἑλληνισμὸς διεξήγαγε τοὺς πειὸ σκλη-

ρους και άνιδιοτελεϊς άγώνες του. Με αυτό μεγαλουργεί και χάρις σ' αυτό σώζεται. 'Ο 'Ακάθιστος "Υμνος, ή 'Αγία Σοφία, ό "Αγιος Δημήτριος, ή Παναγία τής Τήνου, οί προστάται θεοί τών 'Αρχαίων 'Ελληνικών πόλεων και οί σημερινοί προστάται "Αγιοι άποδεικνύουν ποιό είναι τό κίνητρον τών μεγάλων δημιουργιών και άνατάσεων του έλληνικοῦ και γενικά του άνθρωπίου πνεύματος. Στις μεγάλες αυτές δημιουργίες και έξάρσεις ό 'Ελληνισμός και γενικά ό άνθρωπος βρίσκει τήν τελεία του έκφρασι, και ή ζωή του παίρνει τή μορφή εκείνη που τής έδωκε ό δημιουργός κατά τήν πρώτη ήμέρα τής δημιουργίας. Μόνον τις στιγμές αυτές ό άνθρωπος ολοκληρώνεται και μέ σύμβολό του τό Σταυρό παίρνει θέσι κοντά στο δημιουργό του. 'Η χαμένη και άναζητουμένη ευτυχία γίνεται κτήμα του και θαυμάζοντας τά έργα του μετέχει τής θείας μακαριότητας.

11. Αυτή τή μορφή τής ζωής δημιουργοῦν οί χριστιανικές αλήθειες όταν δέν έξουδετερώνονται από τόν στυγχόν και άνόητον έγωϊσμόν, που προκαλεί ή άσκησις τής πολιτικῆς ή 'Εκκλησιαστικῆς έξουσίας, τής έξουσίας που έχει οργανωθῆ μέ βάσι τήν θεοποιημένη ανθρωπίνη λογική και τρέφει τόν άνόητο έγωϊσμό, που οδηγεί στην πτώσι. 'Η έξουσία κατευθυνομένη από τόν άνόητο 'Εγωϊσμό, ό όποϊος δημιουργεί μιá 'Ηθική στενή, άτομική, Κομματική ή Ταξική, μέ τήν άσκησί της έπιδιώκει νά ικανοποιήση ανάγκες και έπιθυμίες, άτομικές, κομματικές ή ταξικές και αντί νά έξουδετερώση τās αντιθέσεις και νά άμβλύνη τά πάθη, έπιτείνει τās αντιθέσεις και έξάπτει τά πάθη, σε σημείο, που ό πόλεμος μέ όλα τά έπακόλουθα δεινά νά θεωρηται λύτρωσις. "Όταν όμως ή έξουσία κατευθύνεται από τις Χριστιανικές αλήθειες και τις αλήθειες που έπραγματοποίησε ή Αίωνια 'Ελλάς

τότε ἡ Ἀτομική, Κομματική ἢ Ταξική Ἠθική ὑποχωρεῖ καὶ στὴ θέσι της μπαίνει ἡ Ἑλληνική, ἢ πανανθρώπινη, ἢ Χριστιανική Ἠθική. Ἡ Ἑλληνική, πανανθρώπινη χριστιανική ἠθική ἔχουσα ὡς γνώμονα τὴν ἀγάπη καὶ τὴ θυσία γιὰ τὸν ἄνθρωπο δὲν καθοδηγεῖ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀτομικῶν, κομματικῶν ἢ ταξικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ συμφερόντων, ἀλλὰ εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς πανανθρώπινης εὐδαιμονίας ποὺ εἶναι τὸ ὄνειρον καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Στὸ ἀντίκρουσμα αὐτῆς τῆς ἠθικῆς αἱ ἀντιθέσεις ὡς διὰ μαγείας παύουν καὶ τὰ πάθη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς δαμάζονται. Τὴν πάλιν γιὰ τὴν καταστροφή τὴν διαδέχεται ἡ πάλιν γιὰ τὴ δημιουργία καὶ τὸν ἀνθρώπινο πόνο τὸν ἀντικαθιστᾷ ἡ ἀνθρώπινη χαρὰ. Πίσω λοιπὸν στὸ Χριστὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα γιὰτὶ μόνον ἐκεῖ κατοικεῖ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐδαιμονία, γιὰτὶ μόνον ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τὴ λύτρωσί του ποὺ πραγματοποιεῖται μὲ τὴ Χαρὰ καὶ τὴ Γαλήνη. Οἱ μεγάλες ἀλήθειες ποὺ διεκήρυξε ὁ Μέγας τῆς Ναζαρέτ Διδάσκαλος καὶ ἐπραγματοποίησε ὁ Ἑλληνισμὸς στὴ μακρόχρονη ζωὴ του ἄς εἶναι τὸ σύνθημά μας καὶ μὲ αὐτὴ ἄς προσπαθήσουμε νὰ θεμελιώσουμε τὴν ξεθεμελιωμένη σημερινὴ ζωὴ μας, ἐὰν θέλωμε νὰ βροῦμε τὴν πραγματικὴ λύτρωσι καὶ νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τὶς καταστροφές.

Σήμερα ὁ ἄνθρωπος περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ στραφῆ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἑλλάδα, γιὰτὶ μὲ τὴν ὑπερβολικὴν ἀνάπτυξι τοῦ Ἐγὼ ἔχει δημιουργήσει ἓνα σωρὸ καταστροφικὰ ἐργαλεῖα ποὺ ἡ ἐπικειμένη καταστροφή του θὰ ξεπερνᾷ κάθε προηγούμενη. Ἡ μόνη Ἑλπίς σωτηρίας ἢ μόνη ἀχτίδα φωτὸς μέσα στὴν ἀπελπισία καὶ τὸ σκοτάδι εἶναι ὁ σταυρὸς τοῦ Γολγοθᾶ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸν δρόμον τῆς θυσίας θὰ δείξῃ εἰς τὴν ἕξαλλον

άνθρωπότητα ότι ἄλλος δρόμος γιὰ νὰ σωθῆ
δὲν ὑπάρχει ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸν ποὺ ἐχάραξε Ἐκεῖ-
νος ποὺ ἦλθε στὸν Κόσμον γιὰ νὰ σώσῃ τὸ
ἀπολωλὸς πρόβατον τὸν παραπλανηθέντα ἄν-
θρωπον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΟΣ
